

MARKETING ORIENTÁLT VÁROSFEJLESZTÉS ÉS PARTNERSÉG A TECHNOLÓGIA KORÁBAN

MARKETING-ORIENTED URBAN DEVELOPMENT AND PARTNERSHIP IN THE ERA OF TECHNOLOGY

Farkas Sára ^{1*}

¹ Gazdaságföldrajz, Településmarketing és Geopolitika Központ, MNB Tudásközpont, Neumann János
Egyetem, Magyarország

<https://doi.org/10.47833/2021.4.TGT.011>

Kulcsszavak:

Smart City
Okosváros
Marketing orientált városfejlesztés

Keywords:

Smart City
Marketing Oriented Urban
Development

Cikktörténet:

Beérkezett 2021. november 25.
Átdolgozva 2021. november 30.
Elfogadva 2021. december 1.

Összefoglalás

A technológia korában a városok szerepe kiemelt jelentőségűvé válik, ezzel párhuzamosan pedig a technológia is egyre fontosabb szerepet játszik a városok életében. Tekintve, hogy a 21. században a városok sikerességének alapját egyre inkább a fejlesztésekben érdekelt szereplők sikeres összekapcsolódása, hálózatosodása határozza meg, Kecskemét számára is elengedhetetlen, hogy megteremtse az ehhez szükséges kereteket, folyamatokat és e folyamatok hatékony kezelésében felhasználja a technológiai fejlődés által létrejövő infokommunikációs megoldásokat, mint eszközöket. A cikk célja ennek mentén, hogy elméleti alapot ajánljon és infokommunikációs megoldásokkal működő gyakorlati példát adjon a város fejlesztésében érdekelt szereplők hatékonyabb kapcsolódásához és hálózatosodásához.

Abstract

In the age of technology, the role of cities is becoming increasingly important, and parallel with this, technology is playing an increasingly important role in the life of cities. Considering the fact that the basis of successful cities in the 21st century is determined by the successful interconnection and networking of stakeholders interested in urban development, it is essential for Kecskemét to create the right framework and processes for a more efficient urban level partnership management and to promote networking using infocommunication solutions.

1. Bevezetés

Amíg az 1980-tól a 2000-es évtized végéig tartó időszak a globalizáció korszakát jelentette, addig a 2010-es évtizedben egy új korszakba, a technológia korszakába lépünk át [4]. A szakirodalom és a tudományos párbeszéd általános egyetértést képvisel arról, hogy a 21. század két legfontosabb megatrendje, hogy a világ egyre összetettebb és egyre gyorsabban változó jelleget ölt, a változások hátterében pedig elsősorban a technológiai fejlődés áll. Ennek keretében a

* Farkas Sára. Tel.: +36 30 310 3829
E-mail cím: farkas.sara@uni-neumann.hu

digitalizáció, a robotizáció és az automatizációs megoldások jelentősen átforgatják a világgazdaság szerkezetét, továbbá komoly átalakulási folyamatokat hoznak a magánszféra működésében, az állam szerepének felfogásában és nem utolsósorban a városok működésében egyaránt

2. A városok szerepe a technológia korában felértékelődik

A technológia által hozott mindent felforgató társadalmi és gazdasági változások minden korábbinál nyitottabbá, demokratikusabbá és tömegesebbé tehetik az innovációt [4], mely egyértelműen a gazdaság legfontosabb húzóerejét képezi. Ez térségi szempontból vizsgálva három tényező kölcsönhatásaként tud kibontakozni (ezeket elsőként között Michael Storper gazdaságföldrajz professzor azonosította 1997-ben), melyek a technológia, az intézmények, illetve szervezetek, valamint a térség belső adottságai. Az 1990-es évektől ugyanis az innovációs politikában egyre inkább a fejlesztési szereplők és intézmények együttműködése, valamint a közöttük lévő tudásáramlás és tudástranszfer került előtérbe. E szakpolitika három legjelentősebb szereplőjének azonosítása később Etzkowitz és Leydesdorff (2000) kutatásaihoz kapcsolódik, melyek az egyetemi szféra, az ipari szereplők (profitorientált szféra) és az állam. Etzkowitz és Leydesdorff ugyanakkor már kutatásaik ezen szakaszán azt is rögzítik, hogy az innovációban rejlő növekedési lehetőségek kiaknázása csak akkor lehetséges, ha ezen szereplők összekapcsolódva haladnak előre. Ezen szereplők többszörös összekapcsolódását először (2000) egy hármas spirállal, később pedig a nem kormányzati szervezetek (NGO) modellbe történő beépítésével, egy négyes spirállal, egy úgynevezett quadruple helixként jelölték (2009), majd 2015-ben mindezt öt eleművé bővítették, ami a természeti környezet innovációra (társadalomra) gyakorolt hatását, illetve befolyását is vizsgálja.

A tudás alapú tevékenységekre, valamint az innovációra és a kreativitásra épülő gazdasági fejlődés korában a területiség, de különösen a városok szerepe előtérbe kerül. Magát a területiség a (helyi szint) tényezőjét a gazdaság fejlesztésében, az endogén növekedés elméletek keretében, elsőként Paul Krugman illesztette koncepciójába (1991). Új gazdaságföldrajz modelljében, azt a növekedést meghatározó endogén tényezők részeként értelmezi. Ezen megközelítésben a fejlődés kulcstényezőit általánosan az állami intézkedések, a humántőke, valamint az endogén tényezők sorában a technológia és a területiség képezik [9].

Edward Glaeser a városok diadaláról írott munkájában [11] a tudományos szférában nagy megosztást kiváltva már egyértelműen a 21. század legsikeresebb településtípusának nevezte a várostérségeket. Megállapításának alapja, hogy a 21. századi gazdasági-és regionális fejlődést vezérlő innovációs tevékenységek ösztönzésében a földrajzi közelség (különös tekintettel a helix modellek keretében jelzett fejlesztési szereplők földrajzi közelségére és azok konfigurációjára) jelentős tényezőt képvisel, továbbá hangsúlyozza, hogy az innováció hagyományosan a nagyvárosi terekhez kapcsolódik. E földrajzi hatások keretében és az innováció vonatkozásában az urbanizációs és agglomerációs (lokalizációs) hatások a legjelentősebbek, ezek egyaránt a földrajzi közelségből származó külső gazdasági hatások pozitívumaira építenek. Ellentétben tehát az 1990-es évek előtti víziókkal, a földrajzi tér jelentősége az infokommunikációs technológiák fejlődésével párhuzamosan nem tűnik el, a gazdasági fejlődést leginkább meghatározó innovációra és a termelékenységre, annak körülményeire a földrajzi tényezők továbbra is jelentősen hatnak [11] alapján [9]. A hazai szakirodalomban az innováció kapcsán a területiség és a városok döntő szerepére már szintén több kutató is felhívta a figyelmet, például az urbanizációs és lokalizációs hatások kapcsán Lengyel- Szanyi 2011 [19] vagy a helix modellek megvalósulásának vonatkozásában [35]. A városok 21. századi fejlődésében, illetve a megújulni képes városok három legfontosabb tényezőjeként Glaeser a sokféleség, a vállalkozó szellem és az oktatás ismérveire hívja fel a figyelmet.

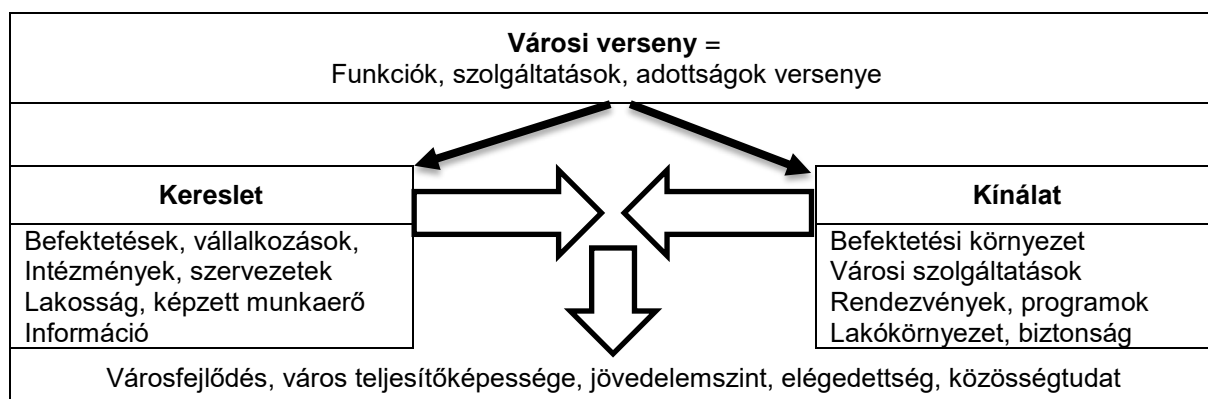
3. Változásban a városfejlesztési szereplők értékrendje - feltárásukban a marketing orientált fejlesztési metódus tud segíteni

A technológia azonban amellet, hogy felértékeli a városok szerepét, szintén megváltoztatja a területek fejlesztésében érdekelt szereplők korábbi értékrendjét, érdekeit és működését is. A rendszerváltozással és később az Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal a terület- és településfejlesztési munkában egyre inkább előtérbe került a partnerség elve. A közszféra

dominanciájáról a hangsúly a ~~széles körű~~ helyi partnerségekre került át, a háttérfeltételek kapcsán pedig a „hard” (fizikai) elemekről a „soft”, nehezebben megfogható puha tényezőkre, az egyedi vállalatokra irányuló beavatkozásokról pedig a háttérfeltételek megerősítésére került át a fókusz [1].

A rendszerváltozással a településtervezésben, fejlesztésben egy erős paradigmaváltás indult el, melynek alapja a bevonás és érdekegyeztetés felé történő elmozdulás. Az így szervezett tervezési folyamatot a szakirodalom közösségi tervezés vagy részvételi tervezés néven tárgyalja [25]. A települések fejlődésének stratégiai tervezésében ennek mentén a közösségi tervezési módszertanok kerültek előtérbe, a településfejlesztés szereplőinek aktivizálása és a társadalmi részvétel minél magasabb szintjének elérése vált kívánatossá. Ennek hátterében részben az európai uniós támogatások felhasználásának megalapozásaként az Európai Bizottság elvárásai álltak, részben pedig a rendszerváltozás utáni demokratizálódási folyamatok húzódnak. E társadalmi és (piac)gazdasági szempontokat is integráló településfejlesztési felfogás már e széles érdekeltségi köröket átfogó fejlesztési szereplők közös tevékenységéről szól. Ezen érintett szereplők között említhetők az önkormányzatok, tervezők – képviselve a legkülönbözőbb szakágazatokat (például geográfusok, településmérnökök, építészek, tájépítészek stb.), a háttérben megtalálható, befolyással és érdekeltséggel rendelkező (helyi és nem helyi) gazdasági és politikai szereplők, civil társadalmi mozgalmak, illetve szervezetek, véleményformáló értelmiségiek, a (helyi) társadalmi hierarchiában különböző helyet elfoglaló „lakossági” csoportok, és a különböző közvetítők, valamint a média képviselői [34]. A tudományos szférában a településfejlesztés szereplői közül a civil szektor és a helyi közösségek szerepét, érdekérvényesítési lehetőségeiket a terület- és településfejlesztési munkák kapcsán a 2000-es évek elején több kutató (például Csire András, Péterfi Ferenc, Sain Mátyás, Kovács Imre) és gyakorlati szakember járta körül, míg a magánszféra, a helyi vállalkozások bevonásának kérdésköre a települési és térségi szintű fejlesztések tervezése és a beavatkozások megvalósítása kapcsán háttérben maradt, e tématerület sokkal kevesebb kutatásnak képezi tárgyát. Ezen ritka kutatási iránynak képezi részét a marketing orientált településfejlesztés elméleti modellje [13], mely a településeket egymással versengő termékként kezeli, vizsgálva azok keresleti és kínálati oldalát, továbbá azonosítva és elemelve annak célcsoportjait, mint a település használóit, ezek sorában pedig kiemelve az adott térség gazdasági szereplőit.

A marketing orientált településfejlesztés elméletének kiindulási alapja, hogy a globalizációs, illetve a regionalizációs folyamatok előrehaladtával, és egyúttal a helyi szint felértékelődésével a versenyképesség új, területi megközelítése is előtérbe került, ezzel pedig a verseny egyúttal a régiók, városok (vagy más szóval desztinációk) versenyévé is vált, és e viszonyok között kell napjainkban a településeknek, térségeknek helytállnia, ami számos kihívás elé állítja a hazai települések vezetését és tervezését. A verseny a különböző funkciókért, információért, szolgáltatásokért, befektetésekért, fejlesztésekért, eseményekért, képzett munkaerőért folyik, célja pedig egyértelműen a gazdasági fejlődés, és ezen keresztül az ott élők életszínvonalának és életminőségének növelése. A városok versenyében a keresleti oldalon a befektetések, a vállalkozások, a képzett munkaerő, az információ, az intézmények, a szervezetek állnak, amelyek mind jelentős meghatározói a város fejlődésének és teljesítményének. Ezzel szemben, a kínálati oldalon a település által nyújtott szolgáltatások, lakókörnyezet, biztonság, programok, befektetési környezet foglalnak helyet [13]. A települések versenyének ilyen szempontú megközelítését a következő, ábra foglalja össze (1. ábra):

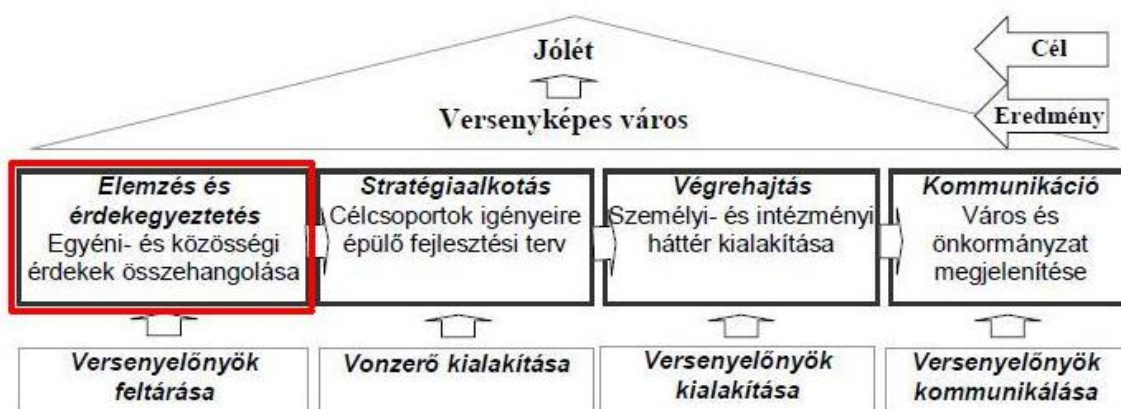

1. ábra. A települések versenyében megjelenő keresleti és kínálati oldal [13]

Ilyen, a piaci szféra által alkalmazott megközelítésen alapul a marketing orientált településfejlesztés elmélete, ahol a város, mint termék jelenik meg, amely egy komplex szolgáltatáscsomagként értelmezendő, tehát a település által kínált szolgáltatások, beruházási lehetőségek, a településen felhasználható kedvezmények, a környék, a turisztikai értékek összességét jelenti. A terméket pedig a vevőhöz az önkormányzat a fejlesztési tevékenységeivel, illetve kommunikációs képességeivel képes eljuttatni.

Ahhoz, hogy a település valóban, mint termék tudjon funkcionálni több feltételnek való megfelelés szükséges, melyek sorából a legfontosabb a szükséglet orientáltság, vagyis a település használóinak, fogyasztóinak valós igényeire épülő tevékenység, és a társadalompolitikai felelősség, mely szerint az önkormányzat a közösség által artikulált érdekeket messzemenően figyelembe veszi és ténylegesen prioritásként kezeli azokat.

Mivel a rendszerváltozás óta a gazdasági fejlődés tekintetében és a települések fejlesztésében az állam csak közvetett, illetve sokkal kisebb mértékű szerepet játszik, a fejlődést helyi szinten elsősorban az ott élő emberek és a működő gazdasági társaságok generálják, tartamos gazdasági fejlődés csak egy partnerség alapú településfejlesztési módszer alkalmazása esetén valósítható meg. Ezt a partnerség alapú módszert jelöli a következő, 2. ábra, ahol az érdekegyeztetés, illetve a fejlesztési szereplők érdekeinek összehangolása és az ehhez szükséges elemzés képezi az egyik első lépést.

2. ábra. A marketingorientált településfejlesztési modell [13]

E marketing orientált városfejlesztési modell tehát az érintett szereplők együttműködését, illetve a partnerség kialakításához szükséges koordinációs módszereket és e kapacitások kialakítását, valamint az ehhez szükséges keretek megteremtését helyezi a középpontba. A folyamat tehát túllép a társadalmi részvétel hagyományos keretein, rögzített keretek mentén megszólítja a profitorientált szférát is, és célja, hogy minden szektor és szereplő bevonásra kerüljön a települési munka kapcsán.

A városok fejlődése tekintetében a helyi szereplők bevonására és vizsgálatára, a közösségi innovációk tudatos ösztönzésének céljával Pablo Sendra és Richard Sennett 2020-ban publikált könyve [31] hívta fel legutóbb a figyelmet a nemzetközi szakirodalomban A rendezetlenség megtervezése: Kísérletek és zavarok a városban címmel. A szerzők e kötetükben a helyi szereplők közösségét, azok együttműködését, illetve együttműködési képességét, valamint az ezt támogató eszközöket helyezik a középpontba és egyértelműen amellett foglalnak állást, hogy a térségek fejlődésének alapját és legfontosabb forrását ezek képezik, ehhez azonban a városfejlesztésben és -tervezésben új keretek és folyamatok kialakítására van szükség.

A területi tervezés változó formái az új governance korában című tanulmányában Salamin Géza (2021) [29] többek között szintén a kollaboratív és kommunikatív tervezést emeli ki, illetve a fejlesztési szereplők sokféleségére és azok hálózatosodására, illetve hálózatba szervezésére helyezi a hangsúlyt. Mindezt egy tágabb szemléletbe helyezve a tervezés új tereinek kialakítása keretében tárgyalja. Ezen új elem pedig egyszerre jelenti a térbeli tervezésnek az adminisztratív téregységek melletti, új tereinek és térszervezési egységeinek létrejöttét, ún. puha terek figyelembevételét, elmozdulva a korábbiakban sokáig létező, fizikai teret, illetve épített környezetet előtérbe helyező szemlélettől, és előtérbe helyezve a különböző térhasználók, mint települési szereplők térspecifikus viselkedését. Salamin [29] cikkében emellett az új tervezés és új governance részeként az egyik leghangsúlyosabb megállapítás, hogy ezen rendszerben a tervezés legfontosabb 'kimeneti terméke' vagy output-ja már nem a terv, hanem a térbeli fejlődést irányító koordinációs folyamatok.

Mariana Mazzucato az állam szerepének 21. századi átalakulása kapcsán többek között szintén e többszereplős, illetve koordinációs funkcióra, valamint a fejlesztések terén a folyamat jelleg felemelkedésére irányítja a figyelmet. (A magyarországi viszonyok tekintetében a településfejlesztés kapcsán a települési önkormányzatokat ez esetben szintén ide, vagyis az állami, illetve a közösségi szektort képviselő szereplőként értelmezem.) Mazzucato legújabb kötetében [22] annak érdekében, hogy az emberiség képes legyen a fenntarthatóság irányába elmozdulni, és kezelni olyan globális léptékű problémákat, mint az egészségügyi világjárványok, a klímaváltozás vagy a szennyezett városi környezet és a migráció, új kormányzási eszközöket és irányítási alternatívát kínál. Mindennek jellegében pedig a kormányzatok, a vállalatok és a civil társadalom közös célok mentén történő összefogása dominál. Az állam és a közsféra működése kapcsán álláspontja szerint a piaci korrekciók helyett a gazdasági fejlődésében a piac formálása és alakítása válik az állami szereplők legfontosabb feladatává. Ennek keretében a pénzügyi céltámogatások helyett olyan új állami kapacitások kialakítására van szükség, melyben az állami szektor legfőbb feladata, hogy lehetőséget teremtsen az innováció világából ismert pozitív átgyűrűzési hatások fokozásához a fejlesztésekben és ösztönözze az azokban érdekelt szereplők egymásra találását, együttműködését és közös alkotását. A városstratégiákban pedig egy küldetésorientált megközelítést javasol és a küldetés-hatékonyság eléréséhez a korábbi, statikus kapcsolatokat feltételező hozzáállás helyett a rendszerszintű változásokra fókuszál (innováció, pozitív átcsordulási hatások, strukturális változások tudatosabb irányítása).

Belátva, hogy a governance és a fejlesztési szereplők együttműködési képessége a technológia korában, illetve a tudásra és kreativitásra épülő tevékenységek térnyerésével a fejlődés egyre fontosabb feltétele, Krugman modelljét kiegészítve, már az is látható, hogy a fejlődéshez szükséges belső erőforrásoknak ma már az új, együttműködésre és kommunikációra alapuló irányítási metódus, vagyis az új governance (Salamin [29] alapján) szintén részét képezi. Tovább gondolva ugyanakkor a terület és településfejlesztés jelenleg alkalmazott hazai metódusait, ahol a fejlesztési szereplők bevonása jellemzően tájékoztatási vagy konzultációs céllal történik, az új governance megvalósításához a marketingorientált fejlesztési modell előremutató alternatívát kínál. Annak megvalósításában pedig az infokommunikációs lehetőségek és azok városi szintű alkalmazása (smart city megoldások) új távlatokat nyithat.

A legújabb governance jellegű ajánlások tekintetében Mazuccato [22] és Salamin [29] álláspontjai egy irányba mutatnak. Ez alapján az eddigi stratégiai alapú, vagyis célorientált megközelítés helyett egyre inkább a küldetésre és a folyamatra kerül a fókusz a fejlesztéspolitikában, a dokumentum, mint output helyett pedig a szereplők kommunikációja és az egymástól való tanulás lehetősége, illetve az információáramlás intenzitása válik a legfontosabb tényezővé. A technológia és a hálózatok előtérbe kerülésének időszakában tehát a terület – és

településfejlesztésben elmozdulás kezdődött a stratégiai alapú megközelítéstől a fejlesztés módszerében gyökerező, folyamat orientált és kommunikációra épülő megközelítés felé, ideértve a fejlesztések visszacsatolási folyamatát képező monitoring és értékelő funkciókat egyaránt. (Hangsúlyozva, hogy ez az elmozdulási folyamat nem jelent egyet a stratégia és a közös jövőkép dokumentumként történő rögzítésének általános megkérdőjelezésével vagy azok létjogosultságnak csökkenésével, csupán a beavatkozások kialakításának prioritás rendjét és annak végrehajtási módját, illetve 'hogyan'-ját befolyásolná.)

4. A technológia kínálta új lehetőségek a városok számára, különös tekintettel a szereplők fejlesztésekben történő koordinációjára Amszterdam példáján

Közel egy évtizednyi kísérletezés után az infokommunikációs megoldásokra épülő okosvárosok új szakaszba lépnek. Bár a smart city megoldások csak egyet jelentenek a városok fejlesztéséhez szükséges teljes eszközkészletből, jelenleg a digitális megoldások a leggyorsabban fejlődő és a legköltséghatékonyabb lehetőségek. Jóllehet a városfejlesztést és a területi fejlődést célzó eszközkészletet sok éven át csupán kiegészítették, de szerepük egyre inkább felértékelődik. A második generációként hivatkozott okosvárosok már nem csupán a települések üzemeltetési rendszereinek átfogó működéséről és fejlesztéséről szólnak, hanem a tervezés és a fejlesztési szereplők együttműködésének is alapjául szolgálnak. Az elköteleződést és a helyi közösség erősítését, illetve az alulról jövő kezdeményezések ösztönzését egyre több helyi kapcsolati platform és megosztáson alapuló digitális lakossági szolgáltatás egészíti ki.

Jóllehet a magánélet és az adatbiztonság fontosságával kapcsolatos eltérő kulturális attitűdök magyarázatot adhatnak arra, hogy sok európai város kevésbé érdeklődik az intelligens városi alkalmazások használata iránt összehasonlítva az ázsiai és észak-amerikai társaikkal [25], mégis a városfejlesztésbe történő bevonása a helyi szereplőknek (társadalmi részvétel) a technológiai eszközeivel támogatva éppen Európában a legelterjedtebb. Ezek jelenleg elsősorban a helyi önkormányzat lakossággal történő egyeztetését és a lakosság közösségfejlesztését célozzák és általában ott jönnek létre, ahol a technológia kínálta lehetőségek már egy meglévő, széleskörű partnerségen alapuló városfejlesztési kultúrára épülhetnek rá. A lakossági kapcsolattartásban és bevonásban az okosváros projektek a szükséges források nagysága és a fejlesztés időtartama miatt általában nagyvárosi szinten, a helyi, illetve várostérségi vagy állami kezdeményezésre jönnek létre és megfigyelhető egy-egy jelentősebb technológiai vállalat meghatározó jelenléte [16]. Utóbbi tényező azonban nem csupán a társadalmi részvételre, illetve partnerségre vonatkozó okosváros projektek jellemzője, hanem szinte minden további városi szintű infokommunikációs fejlesztés esetében is megjelenik (például közlekedésfejlesztés, biztonság növelés vagy egyéb, életmód és egészség támogatása stb.).

Az egyeztetések a város fejlesztésében érdekelt szereplőkkel a város fejlesztési és tervezési folyamatának részeként, tehát smart megoldásokkal még hatékonyabb beavatkozásokat eredményeznek. Ehhez a városban gyűjtött adatokról egy nyílt adatbázissal működő, a városok vezetése (vagy egy stabil helyi közösség, illetve civil szervezet) által fejlesztett és fenntartott tudásmegosztó és kommunikációt támogató platform komoly segítséget nyújt, melyet az amszterdami, barcelonai és a koppenhágai gyakorlatok példáznak a legjobban. A következő amszterdami példa annak szemléltetését szolgálja, hogy egy helyi összefogást támogató okosplatform hogyan állhat a helyi közösségfejlesztés, az innováció és a kollektív tudás növelésének szolgálatába.

4.1. Amszterdam együttműködési ökoszisztémája (Mills et al. [23], valamint Putra [26] alapján)

Amszterdam a világ egyik legprogresszívebb városa a technológia által ajánlott lehetőségek urbanisztikai felhasználásában, különös tekintettel a partnerségen alapuló és inkluzív kormányzási metódusokra. Ennek mentén a város 2009-ben létrehozta az Amsterdam Smart City (ASC) programot az Amszterdami Gazdasági Testület (Amsterdam Economic Board, AEB) részeként. Az ASC koncepciója fokozatosan alakult ki, története 2007-re nyúlik vissza, amikor Amszterdam város önkormányzata együttműködésbe kezdett az Amsterdam Innovation Motor (AIM) szervezettel,

valamint Hollandia legnagyobb energiahálózati közmű szolgáltatójával, a Lianderrel. Az AIM tagjai a nagyobb bankok, két egyetem, Amszterdam és Almere önkormányzatai, valamint Noord Holland tartomány voltak. Az ASC-t alapító három szervezet erős vezetést és erőforrást is biztosított, irányítva az amszterdami Smart City stratégia fokozatos kidolgozását, az érdekeltekkel folytatott kommunikációt, valamint az ASC program elindítása előtt a projektek kiválasztásának, majd végrehajtásának folyamatait. A stratégia többszörös iterációinak középpontjában a fenntarthatóság állt. Ennek keretében kiterjedt egyeztetés kezdődött az érdekeltekkel a szennyezésről, az energiafogyasztás és a környezetminőség irányításáról és kezeléséről és így készült el a várostérség átfogó smart city stratégiája, megfelelően és illeszkedve az európai, valamint a nemzeti és egyéb szintek terveinek. Az egyeztetések mellett a finanszírozási források meghatározásáról, a felek kölcsönös tájékoztatásáról és a projektek kiválasztásáról is szóltak.

2009-ben az ASC öt alapító partnerrel indult: Amszterdam várostérség hivatala, az AIM (később AEB), Amsterdam városháza, a Koninklijke Paketvaart-Maatschappij (KPN) hajózási társaság és a Liander. Az ASC 11 főből álló titkárságát ekkor Amszterdam önkormányzata finanszírozta. Majd 2013-ban indította el a szervezet a jelenleg is nagy érdeklődésre számot tartó online Amsterdam Smart City Platformot, amely a vállalatok, tudásintenzív szektort képviselő intézmények, az önkormányzatok és az aktív lakosok virtuális találkozási helyeként funkcionál, ahol egyben interakciót is folytathatnak és együttműködhetnek Amszterdam jövőjének formálásáról. 2020-ra az ASC irányítási testületének már 20 állandó tagja volt, melyet önkormányzatok, profitorientált szervezetek, kormányzati szervezetek, szociális szervezetek alkottak és amelyek egyben forrásokat is nyújtottak az ASC működéséhez.

A tagok olyan, az amszterdami várostérséget érintő kérdésekben és kihívásokban működnek együtt, mint például a fosszilis tüzelőanyagokról való átállás a fenntarthatóbb energiaforrásokra, a hulladék nyersanyaggá történő átalakítása, a tiszta közlekedés és Amszterdam digitális világának nagyobb átláthatósága. Az ASC több mint 200 állami, magán for-profit és non-profit szervezetet támogat. A platform tehát gyakorlatilag mint közvetítő, illetve összekötő elem működik a szereplők között, akik az amszterdami önkormányzat részéről a CTO és a város gazdasági testülete. A testület irányító tagjai továbbá egyetemenként a University of Applied Science of Amsterdam, a magánszférából pedig olyan nagyvállalatok, mint a KNP, az Aliander, a Post NL, az Amsterdam Arena, az Arcadis vagy az Engle. Emellett pedig a magánszférán belül külön kategóriát képeznek az új, technológiai vállalatok, mint startupok és a társadalmi vállalkozások.

A platformban résztvevők és partnerek számának növekedésével az ASC 2016-ban egy nyílt webalapú platformot hozott létre (Open Web-based Platform), annak érdekében, hogy minél több embert legyenek képesek elérni, valamint, hogy tökéletesítsék és professzionálisabbá tegyék az ASC működését. A projekt keretében egy integrált adatbázist hoztak létre, ami hely alapú adatokat tartalmaz a városról (például a területek értékéről, egyes térségek egészségügyi mutatóiról, forgalmi jellemzőiről) és amit nyílt jelleggel a lakók és érdeklődők számára a város szabadon elérhetővé is tesz. Az online platform emellett kommunikációs, illetve közvetítő felületként is működik, lehetőséget biztosítva, hogy [26]:

- ötletet, inspirációt kérjenek a tagok egymástól, egy-egy okosváros projekt megvalósításában;
- projekttapasztalatokat, bevált gyakorlatokat osszanak meg egymással;
- egy szervezeti oldalon keresztül nyomonkövethető legyen, hogy a társadalmi párbeszédben épp mely témák tárgyalása történik elsősorban, kik (mely személyek) a legaktívabbak ebben, és kommentálások keretében ez által véleményt cserélhessenek és online vitát is folytathassanak az érdekeltek;
- a városfejlesztésben érdekeltek értesüljenek az okosvároshoz kapcsolódó közösségi alkalmakról vagy létre is lehessen hozni eseményeket a városi innovációval kapcsolatban;
- workshopokat vagy vezetett városi túrákat lehessen ajánlani.

Az ASC felmérése szerint a platformhoz csatlakozók elsősorban tudást, helyspecifikus információt szeretnének szerezni vagy okosváros projekteket találni, továbbá a városi események tekintetében naprakészek szeretnének lenni, valamint partnerkereső és hálózatépítő, illetve bővítő céllal érkeznek, a platform kínálta lehetőségek pedig úgy tűnik képesek ezeket biztosítani [26]. A platform tehát támogatja, hogy a közzétett információk alapján alulról jövő kezdeményezések

keretében új fejlesztési elképzelések és projektek alakuljanak, összekötve az ötleteket, információkat, helyi ismereteket megosztó aktorokat azon személyekkel, akik specifikusabb ötleteket, információkat és projekteket keresnek az okosvárosok témakörében. Vagyis az információk cseréje mellett a szereplők összekapcsolásában is hatékony szerepet játszik a platform és ezért a városi innovációnak igen hatékony ösztönzőjeként funkcionál Amszterdamban. Putra [26] szerint e platform egyben arra is ráirányítja a figyelmet, hogy egy szélesebb körű, több típusú és magasabb számosságú innovációs hálózat kiépítéséhez egy nyílt, web alapú platform használata ma már előfeltételként van jelen.

5. Összefoglalás és ajánlások Kecskemét számára

A technológia korában a városok szerepe kiemelt jelentőségűvé válik, ezzel párhuzamosan pedig a technológia is egyre fontosabb szerepet játszik a városok életében. Tekintve, hogy a 21. századi városok sikerességének alapját egyre inkább a fejlesztésekben érdekelt szereplők sikeres összekapcsolódása, hálózatosodása határozza meg, Kecskemét számára is elengedhetetlen, hogy megteremtse az ehhez szükséges kereteket, folyamatokat és e folyamatok hatékony kezelésében felhasználja a technológiai fejlődés által létrejövő infokommunikációs megoldásokat, mint eszközöket. A város fejlesztési módszereiben ehhez ~~elméleti szinten~~ a jelenlegi gyakorlatban már részben meg is valósuló, folyamatközpontú és sűrű visszacsatolásokra lehetőséget adó, marketingorientált településfejlesztési modell adhat alapot.

Tekintve, hogy Kecskemét városa számára mind a helyi lakosokkal, mind a civil szervezetekkel és a magánszférával való partnerségnek is több, mint egy évtizedes hagyományai vannak (kiemelve a város foglalkoztatási stratégiájának keretében a helyi foglalkoztatókkal folytatott rendszeres egyeztetést, illetve munkaerőpiaci felmérést vagy a CédrusNet Kecskemét Szenior Tudáshasznosítási Programot) mind a szakirodalom megállapításai, mind a külföldi esetek tanulságai abba az irányba mutatnak, hogy az együttműködés és a szereplők összekapcsolódási lehetőségeinek fokozásához és kiteljesítéséhez egy nyílt jelleggel működő online platform további lendületet adhat (kiemelve ugyanakkor, hogy ez nem jelenthet egyet a jelenleg működő együttműködési és egyeztetési módszerek drasztikus leépítésével). Ehhez az amszterdami smart city program és platform példája mind technológiai értelemben, mind az együttműködés kialakításának folyamata kapcsán értékes támpontot adhat.

1-3. szövegdoz. Szemelvények Kecskemét és térsége jövőformálási együttműködéseinek eseteiből

1.szövegdoz. Partnerség és részvételi tervezés az Európai Unióhoz való előcsatlakozás során

A partnerség és a társadalmi részvétel a Kecskeméti kistérség jövőformálásában elsőként az Európai Unió (EU) SAPARD programjának tervezése kapcsán jelent meg 1999-ben. A SAPARD előcsatlakozási alapként az agárvidékfejlesztési források felhasználásának előfutáraként működött, és az EU általános programozási szabályainak megfelelően került megtervezésre és megvalósításra, ideértve – és most elsősorban kiemelve – a partnerség elvét és a társadalmi részvételt. A térség első változatban elkészült stratégiájának, melyet a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete készített, végső kialakításához, konzultációs részvételi móddal széles körben megszólításra kerültek a Kecskemétet és a SAPARD kistérséget alkotó további 17 (!) település lakosai, civil szervezetei és helyi termelői egyaránt. A véleményt nyilvánító szereplők az elkészült dokumentummal kapcsolatban nyilvános jelleggel megrendezett vitafórumokon mondhatták el véleményüket. Ezekre különböző csatornákon, egyenesen kiküldött meghívókon keresztül invitálták a célcsoportokat, továbbá a SAPARD-ról szóló felhívások és cikkek is megjelentek a helyi újságokban (pl. Városházi Hírek- Kecskemét, Kécskei Újság- Tiszakécske, Szentkirályi Hírmondó- Szentkirály), továbbá a helyi rádióban szintén elhangzott ennek közleménye, valamint SAPARD tájékoztató anyagok is terjesztésre kerültek amellet, hogy az önkormányzatok faliújságján is megjelentek e felhívások és meghívók. A témában 1999 novemberében és decemberében összesen 13 tanácskozás, munkacsoport megbeszélés és lakossági fórum történt különböző helyszíneken a kecskeméti SAPARD kistérségben. Ezt követően az elhangzó véleményeknek megfelelően átalakított stratégia alapján készült el az operatív program 2000 októberére. Utóbbi tervezése egy munkacsoport támogatásával zajlott, melyben számos civil szervezet is részt vett, például a Homokhátsági Mintagazdaság Kht. vagy a Zöld Mezőgazdaság Alapítvány.

2.szövegdoboz. Partnerség a foglalkoztatásban - rendszeres munkaerőpiaci felmérés

A város önkormányzata a foglalkoztatási lehetőségek fejlesztése, illetve a munkaerőhiány felszámolása érdekében 2016-ban egy átfogó programot indított el, Kecskemét 4.0 néven. Ennek megvalósítása során a város rendszeresen bemutatja gazdaságfejlesztési tevékenységének előrehaladását, a programirányító bizottság és négy munkacsoportjának eredményeit, melyhez a Kecskeméti Regionális Gazdasági Fórum ülései adnak keretet. A tájékoztatás mellett e nyilvános fórum fontos célja, hogy a helyi lakosokat és a térségbeli vállalkozásokat minél inkább bekapcsolhassák a projektekbe, illetve a térségfejlesztési munkába. A program végrehajtása keretében, és kapcsolódva a 2014-2020-as Európai Unió fejlesztési források felhasználását rögzítő Terület- és településfejlesztési operatív program „*helyi foglalkoztatási együttműködések a megyei jogú város területén és várostérségében*” című pályázathoz, a város közvetlenül is felkeresi a térség legjelentősebb foglalkoztatóit, valamint a térség gazdaságának legmeghatározóbb szereplőit. 2016 novembere óta éves rendszerességgel készít felmérést a térség munkaerőpiacának helyzetéről. Ezzel vizsgálja a térségi vállalkozások munkaerővel való ellátottságát, igényeiket és azonosítja a helyi munkaerőpiac, illetve a térség foglalkoztatásának legnagyobb kihívásait, különös tekintettel a hiányszakmákra. E felmérést pedig minden év májusában lefolytatja a város. A térségi vállalkozások munkaerőigényét továbbá a Kecskeméti Szakképzési Centrum (KSzC) állásbörzén is felméri, melynek elsődleges célja, hogy a térségi vállalatok utánpótlási igényei azonosításra kerüljenek, és a hátrányos helyzetben lévő munkavállalók számára képzést és tanácsadást nyújtsanak a sikeres munkába álláshoz. Az önkormányzat emellett négy specifikus intézkedést mint támogatási lehetőséget is kialakított a munkaadóknak. Ezek a Foglalkoztatási Paktum, egy Foglalkoztatási Tanács létrehozása, illetve részvétel annak munkájában, ahol megvalósulhat az egyetem, az önkormányzat és a legnagyobb foglalkoztatók partnersége; a lakások bérlőkijelölési joga; továbbá munkásszállások létrehozása. [33]

3.szövegdoboz. CédrusNet Kecskemét Szenior Tudáshasznosítási Program

A fejlett országokban egyre növekvő arányú célcsoport, az idősebb korosztályok (50 éven felüliek) sajátos munkaerőpiaci részvételének és nagyobb társadalmi szerepvállalásának növelése érdekében szintén példaértékű partnerség szerveződött az önkormányzat, a tudásintenzív szektor, a helyi vállalatok, valamint a helyi lakosság és civil szervezetek között. Ennek a CédrusNet Kecskemét Szenior Tudáshasznosítási Program ad keretet, mely kezdeményezés az Erasmus Intézet által indult, egy magyarországi viszonyokra kidolgozott társadalmi megoldást ajánlva az idősödő generációk magasabb szintű és új típusú munkaerőpiaci szerepvállalására és ösztönözve e településhasználói célcsoportok szociális típusú tevékenységeit. Az Intézet koncepciójának befogadásáról 2016-ban döntött a város vezetése, melyet követően széleskörű, a helyiek megkérdezésével zajló elsődleges kutatás történt (2017). Ennek keretében adat- és tényalapú megközelítéssel feltérképezték a település és vonzáskörzete idősebb korosztályainak attitűdjeit, motivációikat, majd programjavaslatokat tettek és beavatkozási irányokat fogalmaztak meg. Ilyen térségre szabott, a korábbiakban nem létező társadalmi megoldásként (képzések és új szolgáltatások), illetve programként jött létre például a város Szenior Tudásbankja vagy a Szupernagyi program [3].

A mintaprojekt 2018-2019-es megvalósítása már pozitív eredményeket, társadalmi aktivitást hozott és ennek mentén 2020-ban Kecskemét Város Önkormányzata állandó jellegű intézményesítette a programot és az azt megvalósító partnerséget. Ez a helyi szakértők bevonásával, illetve a tématerületen érdekelt civil szerződések mozgósításával, szakmai tekintetben pedig továbbra is fenntartva a kapcsolatot az Erasmus Intézettel, az önkormányzat pénzügyi támogatása és koordinációs tevékenysége mellett, valamint a helyi foglalkoztatók aktív megszólításával és bevonásával valósult meg. Később, 2021 májusában a Neumann János Egyetem is csatlakozott az együttműködéshez, célként tűzve ki, hogy képzéseik folyamatos megújítása során az idősödő generációk igényeihez is alkalmazkodjanak.

A CédrusNet koncepció 2017-től történő megvalósításának egyik jelentős tanulsága, hogy önmagában e kooperáció ilyen módon történő, állandósult (intézményesített) és átláthatóan menedzselte jellege képes biztosítani, hogy a program valós problémákra reagáljon és azokra a helyi társadalom szempontjából a legjobb megoldások szülessenek.

Az együttműködések technológiai megoldásokkal támogató fejlesztési lehetőségek keretében, egy városi adatokat gyűjtő nyílt platform létrehozása nem csupán az önkormányzat és a lakosok szempontjából hordoz előnyöket. A városról szóló adatok fejlesztési célú összegzése és kontrollált, az adatvédelmi szabályoknak és az egyének magánszférájának védelme mellett történő közzététele olyan fejlesztői kapacitásokat mozgathat meg a vállalatok részéről, amelyek jelentős hatással lehetnek a helyi innovációra, gazdaságra és társadalomra egyaránt, különös tekintettel új szolgáltatások és termékek kialakítására. Ebből a felismerésből, valamint az adatok átjárhatóságának és átlátható

tulajdonlásának biztosításával, további innovációs laboratóriumok, üzleti és oktatási programok és civil kezdeményezések is épülhetnek.

Irodalomjegyzék

- [1] Bajmócy, Z.: Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe. JATEPress, 2011. Szeged., <https://eco.u-szeged.hu/download.php?docID=40090>
- [2] Carayannis, E.G., Barth, T.D., Campbell, D.F. The Quintuple Helix innovation model: global warming as a challenge and driver for innovation. in: Journal of Innovation and Entrepreneurship (2012), DOI: <https://doi.org/10.1186/2192-5372-1-2>
- [3] CédrusNet – Kecskemét Program <https://cedrusnet.hu/kecskem-et-program/>
<https://www.cedrusnetkecskem-et.hu/>
- [4] Cséfalvay, Z.: A nagy korszakváltás, Kairosz Könyvkiadó, 2017, Budapest
- [5] Csizmadia, N.: Geopillanat: A 21. század megismerésének térképe, L'Harmattan Kiadó, 2016, Budapest
- [6] Csizmadia, N.: Geofúzió: A földrajz szerepe és jelentősége a 21. századi gazdasági és geopolitikai világrendben, Pallas Athéné Könyvkiadó Kft., 2020, Budapest
- [7] D'Antonio, S., Patti, D., Polyak, L.: Digitális városok: Amszterdam együttműködési ökoszisztémája, 2018, <http://www.urbact.hu/node/349>
- [8] Etzkowitz, H. – Leydesdorff, L.: The dynamics of innovation: from Nation Systems and „Mode 2” to a Triple Helix of university–industry–government relations, 2000, DOI:10.1016/S0048-7333(99)
- [9] Farkas, S., Salamin, G.: II.Városi szint: a fenntarthatóság, környezeti minőség mérése a többváltozós nemzetközi városrangsorokban in: Salamin, G. (szerk.) ; Széchy, A. (szerk.) ; Csutora, M. ; Farkas, S. ; Harangozó, G. ; Kovács, A. F. ; Marjainé, Szerényi Zs. ; Salamin, G. ; Széchy, A. ; Zsóka, Á. : A fenntarthatóság politikák megalapozásának mérési eszközei, Budapesti Corvinus Egyetem (2021) Budapest, 265 p., http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/6727/1/BCE_MNB_Fenntarthatosagi_konyv_e_book_final.pdf
- [10] Gere L., Cziráj R.: Erősítik-e a társadalmi kirekesztés a smart cityk? in: Információs társadalom, 2016. (16. évf.) 3. sz. 83-100. old. DOI: <https://doi.org/10.22503/infars.XVI.2016.3.3>, <https://infars.infonia.hu/pub/infars.XVI.2016.3.3.pdf>
- [11] Glaeser, E.: Triumph of the City. Penguin, 2011
- [12] Glaeser, E., Ponzetto, G. A. M., Tobio, K.: Cities, Skills and Regional Change. Regional Studies, 2012, 48(1), 7–43. DOI: 10.1080/00343404.2012.674637
- [13] Hegyi. F. B.: A magánszféra a településfejlesztésben in RECHNITZER JÁNOS (szerk.): Település és fejlesztés 2007, Győr, 7. fejezet. http://www.rkk.hu/rkk/nyuti/pages/kiadvany_2007_MKI.pdf
- [14] Hegyi. F. B.: Marketingorientált városfejlesztés modell, doktori értekezés, 2008, Győr, https://rqi.sze.hu/images/RGDI/honlapelmei/fokozatszerzesi_anyagok/hegyi_fatime_disszertacio.pdf
- [15] Kecskemét és térsége SAPARD agrár- és vidékfejlesztési program dokumentumai- MTA RKK Könyvtára, 2009
- [16] Kocsis, J. B., Gere, L.: *Okos város globális nézőpontból* in: SZÁZADVÉG 1 : 1 pp. 101-129. , 29 p. 2021, https://szazadvvegkiado.hu/custom/szazadvvegkiado/image/data/srattached/fdecafd7954b83ccfa1517362adf232_B5%20sz%C3%A1zadv%C3%A9g%201%20web%20v2.pdf
- [17] Kocziszky, Gy., Veresné Somosi, M., Balaton, K.: A társadalmi innováció vizsgálatának tapasztalatai és fejlesztési lehetőségei. Vezetéstudomány / Budapest Management Review, 2017, 48(6–7), 15–19. DOI: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2017.06.02>
- [18] Lechner Tudásközpont.: Smart City Tudásplatform - Metodikai javaslat, 2015, <http://okosvaros.lechnerkozpont.hu/sites/default/files/2018-10/smart-city-tudasplatform-metodikai-javaslat.pdf>
- [19] Lechner Tudásközpont.: Okos város tudásplatform és példatár, http://okosvaros.lechnerkozpont.hu/hu/peldatar?combine=&field_o_target_id=D%C3%A9l-Korea+%28305%29&field_t_target_id=&nepesseg=All
- [20] Lengyel, B., Bajmócy, Z.: Regionális és helyi gazdaságfejlesztés az evolúciós gazdaságföldrajz szemszögéből in: Tér és Társadalom, 2013, 27(1), o. 5–29. DOI: 10.17649/TET.27.1.2448
- [21] Lengyel, B., Szanyi, M.: Agglomerációs előnyök és regionális növekedés felzárkózó régiókban – a magyar átmenet esete in: Közgazdasági Szemle, LVIII. évf., 2011. október (858–876. o.), http://real.mtak.hu/77901/1/03_lengyel_szanyi_u.pdf
- [22] Mazzucato, M.: *Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism*, Harper Business, 2021
- [23] Mills, D.E.; Izadgoshasb, I.; Pudney, S.G.: Smart City Collaboration: A Review and an Agenda for Establishing Sustainable Collaboration. Sustainability 2021, 13,9189. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13169189>
- [24] Molnár, Sz.: Az idősebb társadalom társadalmi idősebbesének programja Kecskeméten in: Szín, 2020. (25. évf.) 1. sz. 20–22. old., http://epa.oszk.hu/01300/01306/00161/pdf/EPA01306_szin_2020_01_20-22.pdf
- [25] Mosco, V.: Okosvárosok a digitális világban. Pallas Athéné Könyvkiadó Kft., 2019, Budapest
- [26] Putra Z. D. W.: The Interaction Between Non-Government-based Smart City Projects and Government-based Environmental Management: The Case of Amsterdam, 2018, DOI: [10.13140/RG.2.2.13651.48161](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.13651.48161) , https://www.researchgate.net/publication/324171957_The_Interaction_Between_Non-Government-based_Smart_City_Projects_and_Government-based_Environmental_Management_The_Case_of_Amsterdam
- [27] Sain, M. (szerk.): Segédlet a közösségi tervezéshez. Területfejlesztési Füzetek 1., VÁTI, 2010, Budapest, 91 p.

- [28] Sain, M., Rab, J.: Részvételi tervezés a településfejlesztésben és településrendezésben, Lechner Tudásközpont, 2018, Budapest, <https://lechnerkozpont.hu/doc/okos-varos/reszveteli-tervezes-a-telepulesfejlesztésben-es-telepulestervezésben-20180412.pdf>
- [29] Salamin, G.: A tervezés változó formái az új governance korában: A területi és várostervezés 21. századi európai átalakulási trendjei in: SZÁZADVÉG 1, 2021 : 1 pp. 57-99. , 43 p. , <https://szazadvegkiado.hu/custom/szazadvegkiado/image/data/srattached/fdecafd7954b83ccfa1517362adf232B5%20sz%C3%A1zadv%C3%A9g%201%20web%20v2.pdf>
- [30] Salamin, G.; Péti, M.: Tervkészítéstől a governance-ig: A térbeli tervezés európai fogalma, jelentései és lehetséges hazai kapcsolódásai in: TÉR ÉS TÁRSADALOM 2019, 33 : 3 pp. 7-28. , 22 p., DOI: <https://doi.org/10.17649/TET.33.3.3175>
- [31] Sendra, P., Sennett, R.: A rendezetlenség megtervezése: Kísérletek és zavarok a városban, Pallas Athéné Könyvkiadó Kft., 2020, Budapest
- [32] Szemereyné, P. K.: Kecskemét ipari központtá fejlődésének mérföldkövei in: Polgári szemle, 2014. (10. évf.) 1-2. sz. , http://epa.oszk.hu/00800/00890/00058/EPA00890_polgari_szemle_2014_1-2_579.htm
- [33] Szemereyné P., K., Bódis, L.: Régiós kihívások – nemzeti válaszok in: Gradus Vol 5, No 1 (2018): Spring (April) http://real.mtak.hu/109711/1/2018_1_ECO_001_Szemereyne.pdf
- [34] Szépvölgyi Á., Szirmai V.: a Településfejlesztés Szereplői in: Rechnitzer János. (Szerk.): Település és fejlesztés, 2007 5. Fejezet. http://www.rkk.hu/rkk/nyuti/pages/kiadvany_2007_MK1.pdf
- [35] Vas, Zs.: Tudásalapú gazdaság és társadalom kiteljesedése: a Triple Helix Továbbgondolása – a Quadruple És Quintuple Helix In: Rechnitzer, J; Rácz, Sz (szerk.) Dialógus a regionális tudományról, Magyar Regionális Tudományi Társaság, Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, 2012, Győr, 213 p. pp. 198-206. , 9 p., http://www.regscience.hu:8080/jspui/bitstream/11155/127/3/Rechnitzer_2012_dialogus.pdf#page=199